

**АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА ЩОДО ПРИВАТИЗАЦІЇ
НЕВЕЛИКИХ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ
(МАЛА ПРИВАТИЗАЦІЯ)**

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України

вул. Велика Житомирська, 11, офіс 620

01025, Київ, Україна

тел. +38 044 255 92 31

info@feao.org.ua

www.feao.org.ua

www.facebook.com/feao.vru/

У роботі проаналізовано наявне та перспективне законодавче забезпечення процесу приватизації, зокрема малої, досліджено дані приватизації невеликих державних підприємств (мала приватизація) протягом 2015–2017 рр. та надано довідку за 9 місяців 2017 року. Також коротко проаналізовано роботу системи «Prozorro.Продажі», через яку в майбутньому здійснюватиметься приватизація об'єктів малої приватизації.

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України створено в рамках проекту, що імплементується консорціумом партнерів, адмініструється Вестмінстерською фундацією за демократію (WFD) та фінансується програмою «Підтримка реформи управління державними фінансами» Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Федерального Міністерства економічної співпраці та розвитку Німеччини (BMZ) та Міністерства Великобританії з питань міжнародного розвитку (DfID).

Завдання Офісу полягає в посиленні ефективності та якості економічного та фінансового законодавства, яке розробляє й ухвалює Верховна Рада України, та підвищенні використання наявної в Україні фінансової інформації для здійснення ефективного нагляду за діяльністю Уряду.

Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук тексту необхідно отримати напряму від власників прав.

Підготували: Олег Іванов, Ольга Волошина.

За загальною редакцією Віктора Мазярчука.

Думки, висловлені в матеріалі авторів, необов'язково відображають точку зору ОФЕА, його працівників або представників наглядової ради.

Автори не є співробітниками, не консультують, не володіють акціями та не отримують фінансування від жодної компанії чи організації, яка мала б користь від цього матеріалу, а також жодним чином з ними не пов'язані.

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ВСТУП.....	4
ЗАКОНОДАВЧА БАЗА	7
НОВИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ПРИВАТИЗАЦІЇ.....	10
Додаток 1	13
Визначення груп приватизації.....	13
Додаток 2	15
Звіт про приватизацію за 9 місяців 2017 року	15

АНОТАЦІЯ

У дослідженні проаналізовано сучасний стан справ у сфері приватизації, визначено основні проблеми, які перешкоджають приватизації, подано короткий звіт про приватизацію за 9 місяців 2017 року, проаналізовано дані з платформи «Prozorro.Продажі», на якій пропонується продавати об'єкти малої приватизації.

ВСТУП

Протягом 2015 – першого півріччя 2017 рр. спостерігається невиконання плану надходжень від приватизації. Попри встановлені в бюджеті на 2015–2017 рр. планові значення 17,1 млрд грн, фактично до бюджету за цей період надійшло: у 2015 році – 151 млн грн; у 2016 році – 188 млн грн; за перше півріччя 2017 року – 110 млн грн. За 10 місяців 2017 року від приватизації надійшло 3,357 млрд грн, що становить майже 20% від запланованих надходжень на 2017 рік (детально див. Додаток 2).

З огляду на таку ситуацію директор Європейського банку реконструкції та розвитку в країнах Східної Європи та Кавказу Френсіс Малиж 5 жовтня 2017 року¹ розкритикував процес приватизації в Україні, назвавши його результати провалом.

Серед основних проблем, які перешкоджають підготовці підприємств до приватизації, у Фонді державного майна України зазначають² такі:

- незавершення уповноваженими органами управління передприватизаційної підготовки об'єктів, на яких вона мала бути проведена згідно із законодавством;
- непередача уповноваженими органами управління державним органам приватизації об'єктів, щодо яких ухвалено рішення про приватизацію;
- непослідовна позиція уповноважених органів управління щодо об'єктів, включених до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, за пропозиціями цих органів у частині відкликання раніше наданих пропозицій.

Основні проблеми, які перешкоджають процесу приватизації об'єктів державної власності груп А, Д, Ж:

¹ Директор Європейського банку реконструкції та розвитку в країнах Східної Європи і Кавказу Френсіс Малиж в інтерв'ю українським журналістам розповів про ключові перешкоди для притоку іноземних інвестицій в Україну та перспективи фінансування банком закупівель газу, а також оцінив, як у нашій країні відбувається процес приватизації, і поділився планами ЄБРР щодо інвестування в капітал держбанків та інших компаній (О. Гордієнко. Директор ЄБРР в країнах Східної Європи Френсіс Малиж. УНІАН. Отримано 4 грудня, 2017 з: <https://economics.unian.net/finance/2171941-direktor-ebrr-v-stranah-vostochnoy-evropyi-frensis-malij-v-ukrainskoj-sudebnoy-sisteme-fenomen-sportivnoy-ryibalki-poymali-bolshuyu-ryibu-sfotografirovalis-i-otrustili-obratno-v-prud-etonujno-prekraschat.html>).

² Аналітична довідка про роботу Фонду державного майна України та хід виконання Державної програми приватизації за 9 місяців 2017 року. Отримано 4 грудня, 2017 з: http://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/andov-9-2017_11836.pdf.

- зменшення попиту на об'єкти нерухомості внаслідок зниження купівельної спроможності покупців;
- відсутність заяв на конкурс з відбору виконавців робіт із землеустрою;
- відсутність правовстановлюючих документів на об'єкти нерухомості унеможливорює реєстрацію права власності на земельні ділянки та виготовлення документації із землеустрою, оскільки ст. 50 Закону України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року встановлено, що копії правовстановлюючих документів на об'єкти нерухомого майна для об'єктів будівництва, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми та значними наслідками, які розташовані на земельній ділянці;
- поширення на об'єкти приватизації дії частини дев'ятої ст. 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», згідно з якою щодо нерухомого майна об'єктів державної власності, що не підлягають приватизації, не можуть вчинятися дії, наслідком яких може бути його відчуження;
- надання органами влади пропозицій до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, одних і тих самих підприємств. При цьому проблемні питання, які унеможливлювали приватизацію підприємств у минулі роки, органами управління не вирішуються;
- пропонування органами управління до приватизації підприємств, які перебувають на межі банкрутства, є збитковими та непривабливими для потенційних покупців. У зв'язку з цим підготовка таких підприємств до продажу потребує значних фінансових витрат, оскільки в них відсутні кошти на виготовлення правовстановлюючих документів, проведення аудиту тощо. Доведення підприємств до банкрутства, зниження вартості³.

Інші проблеми:

- проблеми в системі державних закупівель, які можуть перенестися на процес приватизації в системі «Prozorro.Продажі». Зокрема, Держаудитслужба за 10 місяців провела⁴ моніторинг понад 2,5 тис. тендерних процедур і виявила порушення при проведенні тендерів на 28 млрд грн. Державна аудиторська служба в 2016 році виявила порушення в процедурах державних закупівель на 32,4 млрд грн;

³ Коментар Ігоря Білоуса: «Класична схема так званої тіньової приватизації працює як добре налагоджений механізм: підприємство доводиться до банкрутства, держава спочатку його дотує, покриває видатки, а потім просто втрачає замість того, щоб продати, поповнити бюджет коштами від продажу, зберегти робочі місця і отримувати податки». (Ігор Білоус. Немає приватизації – чекайте на банкрутства. Економічна правда. Отримано 4 грудня, 2017 з: <https://www.epravda.com.ua/columns/2015/12/11/571851/>).

⁴ Аудитори виявили порушення при проведенні тендерів на 28 мільярдів. УНІАН. Отримано 4 грудня, 2017 з: <https://economics.unian.net/finance/2257644-auditoryi-vyiyavili-narusheniy-pri-provedenii-tenderov-na-28-milliardov.html>. Порушення, яким запобігли аудитори: 64% з них на суму понад 8 млрд грн були пов'язані з тим, що замовник не відхилив пропозиції компаній, які не відповідали тендерній документації; 13% (на суму 1,66 млрд грн) стосувалися недотримання порядку оприлюднення інформації про закупівлю; 12% (на суму 1,56 млрд грн) – неналежним чином оформлена документація; 7% (на суму 821 млн грн) – недотримання порядку визначення предмета закупівлі; 3% (на суму 360 млн грн) – проведення закупівлі з аналогічними характеристиками до тієї, що відбулася в минулому періоді. (Госаудитслужба обнародувала порушення в більшості тендерів. Delo.ua. Отримано 4 грудня, 2017 з: https://delo.ua/ukraine/gosauditsluzhba-obnaruzhila-narushenija-v-bolshinstve-tenderov-336743/?supdated_new=1511788429).

- небажання органів управління передавати об'єкти на приватизацію через використання їх у корупційних схемах⁵;
- блокування приватизації в судах⁶.

З метою зміни процесу приватизації 4 липня 2017 року Кабінет Міністрів України ухвалив на своєму засіданні проект закону «Про приватизацію державного майна»⁷. Цей законопроект (zareєстрований у ВРУ 4 вересня 2017 року під №7066) ухвалено Парламентом у першому читанні 9 листопада 2017 року⁸.

⁵ Владимир Шульмейстер. Преступления без наказания: 15 схем воровства из госкомпаний, или как украсть 100 млрд. Отримано 4 грудня, 2017 з: <http://www.liga.net/projects/corruption/>.

⁶ Олександр Крамар. Приватизація. Продати Все?. Отримано 4 грудня, 2017 з: <http://tyzhden.ua/Economics/169556>.

⁷ Уряд ухвалив новий проект закону про приватизацію. Кабінет Міністрів України. Отримано 4 грудня, 2017 з: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250107797&cat_id=244276429.

⁸ Інформація про законопроекти на офіційному сайті Верховної Ради України. Отримано 4 грудня, 2017 з: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62455.

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

Відповідно до Закону України №2163-ХІІ «Про приватизацію державного майна» від 4 березня 1992 року (далі – Закон) приватизація державного майна (далі – приватизація) – це платне відчуження майна, що перебуває в державній власності, у тому числі разом із земельною ділянкою державної власності, на якій розташований об'єкт, що підлягає приватизації, на користь фізичних та юридичних осіб, які можуть бути покупцями відповідно до цього Закону, з метою підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення коштів для здійснення структурної перебудови національної економіки⁹.

Станом на 1 жовтня 2017 року¹⁰ за інформацією, наданою суб'єктами управління (за підсумками проведеної інвентаризації об'єктів державної власності), у Реєстрі обліковуються:

1. 23,7 тис. юридичних осіб, які діють на основі лише державної власності і належать до сфери управління відповідного суб'єкта управління;
2. 504 господарські організації з корпоративними правами держави;
3. більше 1 млн об'єктів державного майна, з яких:
 - 581,8 тис. об'єктів нерухомого майна державних підприємств, установ, організацій;
 - 557,4 тис. об'єктів державного майна, яке не ввійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі корпоратизації, але залишилося на їх балансі;
 - 28,1 тис. об'єктів державного майна, яке не ввійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації, але залишилося на їх балансі.

Суб'єкти управління надали інформацію про нерухоме майно державних підприємств, установ та організацій щодо майже 10,7 тис. юридичних осіб (балансоутримувачів) та повідомили, що на балансах 12,6 тис. юридичних осіб нерухоме державне майно не обліковується.

Найбільшу кількість юридичних осіб, які належать до сфери управління відповідного суб'єкта управління, мають:

- Міністерство юстиції України – 3,3 тис.;
- Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – майже 2,0 тис.;
- Міністерство освіти і науки України – майже 1,6 тис.;
- Міністерство фінансів України – майже 1,2 тис.;
- Міністерство внутрішніх справ України – 1,1 тис.

⁹ Закон України №2163-ХІІ «Про приватизацію державного майна» від 4 березня 1992 року. Отримано 4 грудня, 2017 з: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2163-12>.

¹⁰ Аналітична довідка про роботу Фонду державного майна України та хід виконання Державної програми приватизації за 9 місяців 2017 року. Отримано 4 грудня, 2017 з: http://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/andov-9-2017_11836.pdf.

На сайті Мінекономіки¹¹ тепер доступний повний перелік 3 444 держпідприємств, розподілених по відповідних групах. Також Мінекономрозвитку опублікувало¹² на своєму сайті перелік офіційно затверджених Урядом документів, які разом становлять стратегічне бачення поведінки з державними підприємствами в підпорядкуванні центральних органів влади. Усі державні підприємства будуть проходити сортування, так званий «тріаж» (від англ. triage – медичне сортування). Тобто уряд буде визначати, які державні підприємства в довгостроковому періоді повинні залишитися в державній власності, бути передані в концесію, приватизовані або ж ліквідовані¹³. Так, із загального переліку 3 444 підприємств у державній власності залишаться 15 особливо важливих («Нафтогаз України», «Укрзалізниця», «Укрпошта», КБ «Південне», «Південмаш», «Завод 410 цивільної авіації», «Атонов», «Хартрон», ХДАПП, Адміністрація морських портів, «Енергоатом», «Укргідроенерго», «Укренерго», Східний ГЗК і «Укрхімтрансміак». Їхні загальні активи становлять 1,175 трлн грн, або 69% від вартості всіх активів) і 363 об'єкти (8,6% усіх активів), що забезпечують виконання державою своїх функцій. До них зараховані підприємства, які є державними природними монополіями чи виконують суспільно важливі функції в оборонній сфері, сфері охорони здоров'я, стандартизації та метрології, соціалістики тощо. У концесію буде передано 359 об'єктів державної власності (два аеропорти, 333 об'єкти лісового господарства і 24 автодорожні компанії з активами 14,5 млрд грн). Підприємства, що не належать до жодної із категорій, підлягають приватизації – 893 об'єкти з активами 189,4 млрд грн. Також планується припинити або ліквідувати 1 255 об'єктів з активами 132,6 млрд грн. Ще 559 об'єктів і компаній з активами 45,1 млрд грн перебувають на неконтрольованій території в Криму або в зоні АТО¹⁴.

Окрім того, визначено перелік підприємств, над якими тимчасово немає контролю або немає можливості здійснювати право державної власності. Рішення щодо їхньої подальшої діяльності Кабмін зможе ухвалити тільки після відновлення контролю.

Об'єкти приватизації, що належать до груп А, Д і Ж, є об'єктами малої приватизації (визначення груп приватизації див. у додатку 1). Приватизація таких об'єктів відбувається відповідно до Закону України №2171-ХІІ «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» від 6 березня 1992 року¹⁵. Відповідно до ст. 3 цього закону приватизація об'єктів малої приватизації здійснюється шляхом викупу, продажу на аукціоні (у тому числі за методом

¹¹ Презентаційні матеріали, розміщені на офіційному сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, «Стратегічне бачення управління державними підприємствами». Отримано 4 грудня, 2017 з: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f9b47f2c-50ae-41b3-abea-117ff9c4fab8&title=PrezentatsiiniMateriali>.

¹² Презентаційні матеріали, розміщені на офіційному сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, «Стратегічне бачення управління державними підприємствами». Отримано 4 грудня, 2017 з: <http://me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=f9b47f2c-50ae-41b3-abea-117ff9c4fab8&title=PrezentatsiiniMateriali>.

¹³ Дорожня карта реформи сектору держпідприємств (Triage). Отримано 5 грудня, 2017 з: https://issuu.com/mineconomdev/docs/triage_presentation_2_ukr_-_final.

¹⁴ Держава залишає у власності 15 стратегічних підприємств. Коментар першого заступника міністра економічного розвитку і торгівлі М. Нефьодова. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/433728.html>.

¹⁵ Закон України №2171-ХІІ «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» від 6 березня 1992 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2171-12/page>.

зниження ціни, без оголошення ціни), продажу за конкурсом з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону.

Відповідно до ст. 3 цього закону Фонд державного майна України видав Наказ №1325 від 9 вересня 2009 року (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 25 вересня 2015 року за №1147/27592) «Про затвердження Порядку проведення в електронній формі продажу об'єктів малої приватизації на аукціоні, у тому числі за методом зниження ціни»¹⁶.

Цим документом Фонд держмайна повністю перевів малу приватизацію на електронні платформи. Відтепер усі аукціони з продажу державного нерухомого майна, рухомого майна, підприємств (як єдиних майнових комплексів), у тому числі за методом зниження ціни, із земельною ділянкою або без неї, проводяться тільки в електронній формі через офіційний сайт приватизації privatization.gov.ua з подальшим переходом на електронні майданчики бірж, котрі продають об'єкти держвласності. Метою таких заходів було забезпечення максимальної ефективності, прозорості та відкритості реалізації об'єктів малої приватизації, залучення більш широкого кола потенційних покупців та застосування сучасних технологій продажу.

Окрім того, з метою вдосконалення процесу приватизації та забезпечення прозорості й конкурентності процесу Фонд державного майна України ухвалив Наказ №1143 «Про затвердження Порядку проведення пілотного проекту з продажу об'єктів малої приватизації із застосуванням електронної торгової системи «ProZorro.Продажі» від 19 липня 2017 року¹⁷.

¹⁶ Наказ Фонду державного майна України №1325 «Про затвердження Порядку проведення в електронній формі продажу об'єктів малої приватизації на аукціоні, у тому числі за методом зниження ціни» від 9 вересня 2015 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1147-15>.

¹⁷ Наказ Фонду державного майна України №1143 «Про затвердження Порядку проведення пілотного проекту з продажу об'єктів малої приватизації із застосуванням електронної торгової системи «ProZorro.Продажі» від 19 липня 2017 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1095-17>.

НОВИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ПРИВАТИЗАЦІЇ

Проект Закону №7066 «Про приватизацію державного майна» (zareєстрований 4 вересня 2017 року), ухвалений у першому читанні¹⁸, встановлює принципово інший підхід до розподілу на об'єкти великої та малої приватизації. До великих за рішенням КМУ віднесуть лише найбільші об'єкти з найвищим потенціалом приваблення стратегічного іноземного інвестора, таких об'єктів за попередніми даними буде близько 60. Об'єкти великої приватизації будуть продаватися із залученням інвестиційного радника – одного з інвестиційних банків з репутацією¹⁹. Радник вивчатиме попит на об'єкт, спілкуватиметься з потенційними покупцями та пропонуватиме стартову ціну.

Водночас об'єкти малої приватизації зможуть бути реалізовані за допомогою відкритих аукціонів онлайн, як це, наприклад, уже зараз відбувається з активами неплатоспроможних банків та непрофільними активами державних підприємств на «ProZorro.Продажі». Стартовою ціною буде чиста вартість активів (вартість активів мінус зобов'язання), або 1 гривня, якщо чиста вартість від'ємна.

Ефективність продажу об'єктів малої приватизації через систему «ProZorro.Продажі» можна прогнозувати, оцінюючи роботу цієї платформи під час продажу об'єктів неплатоспроможних банків Фонду гарантування вкладів фізичних осіб України.

Проект «ProZorro.Продажі» розпочав співпрацю з Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) – реалізацію майна неплатоспроможних банків – 24 червня 2016 року²⁰. З 1 січня 2017 року ФГВФО ухвалив рішення про обов'язкове використання системи для продажу всіх активів неплатоспроможних банків, які знаходяться в управлінні Фонду²¹.

Станом на 3 грудня 2017 року в системі «ProZorro.Продажі» zareєстровано майже 117 тис. аукціонів (розподіл за об'єктами див. на рис. 1) із загальною вартістю виставлених лотів 612 млрд

¹⁸ Результати розгляду питань порядку денного Верховної Ради України 9 листопада 2017 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_pd2?day_=09&month_=11&year=2017&nom_s=7.

¹⁹ Ст. 2 Закону України №2121-III «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року визначає, що ділова репутація – відомості, зібрані Національним банком України, про відповідність діяльності юридичної або фізичної особи, у тому числі керівників юридичної особи та власників істотної участі у такій юридичній особі, вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи. У Закон України №2664-III «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року були внесені зміни щодо визначення ділової репутації, які набрали чинність 8 січня 2012 року. Відповідно до цих змін ділова репутація – сукупність документально підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про відповідність її господарської та/або професійної діяльності вимогам законодавства, а для фізичної особи – також про належний рівень професійних здібностей та управлінського досвіду, відсутність в особі судимості за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законом порядку (пункт 26 ст. 1).

²⁰ Меморандум щодо намірів співпраці у побудові в Україні прозорої та ефективної системи реалізації майна (активів) неплатоспроможних банків та банків, що ліквідовуються, від 24 червня 2016 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: https://drive.google.com/file/d/0B_IeccAuyWq5d0Q4R2Job1dSNTA/view.

²¹ З січня наступного року усі активи неплатоспроможних банків розподілятимуться на продаж через систему ProZorro.Продажі. ФГВФО, 19 грудня 2016 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://www.fg.gov.ua/news/8301-z-liutoho-nastupnoho-roku-usi-aktyvy-neplatospromozhnykh-bankiv-realizovuvatymutsia-cherez-systemu-prozorro-prodazhi>.

грн²². Уже проведено 0,8% торгів та отримано дохід 4,2 млрд грн. Загальна кількість учасників, котрі подали пропозиції хоча б на один аукціон, становить 3,4 тис. Середня кількість пропозицій (учасників) на один аукціон – 3 , близько 80% усіх завершених аукціонів відбулося за участі 2 учасників, близько 15% – 3-4 учасників. Середнє зростання ціни становить 6,3%.

99% від загальної кількості аукціонів припадає на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

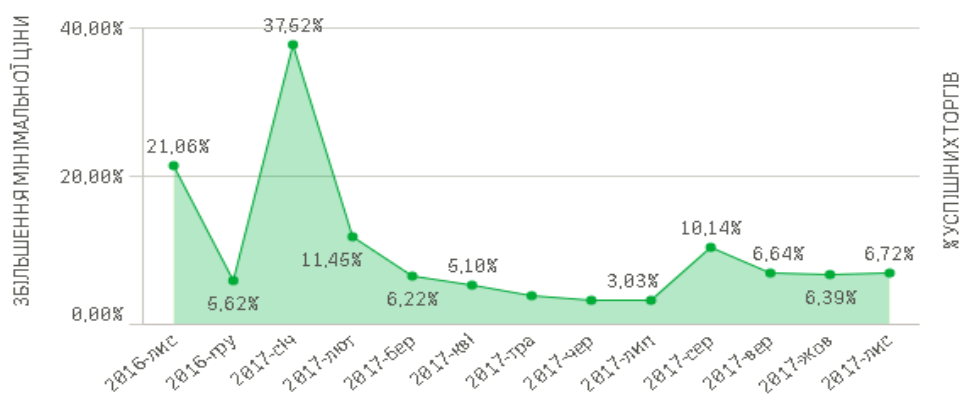
Рис. 1.
Класифікація об'єктів аукціонів, та їх частки, %

Джерело:
дані порталу
<http://bi.prozorro.sale>.

У статусі «завершені торги» перебуває 2,44 тис. аукціонів, що становить 2,1% від усіх зареєстрованих. Загальна виставлена вартість – 3,43 млрд грн (або 0,6%). Отримано дохід 3,6 млрд грн, кількість учасників – 2,63 тис. Середнє зростання ціни – 6,2%.

Рис. 2.
Збільшення мінімальної ціни

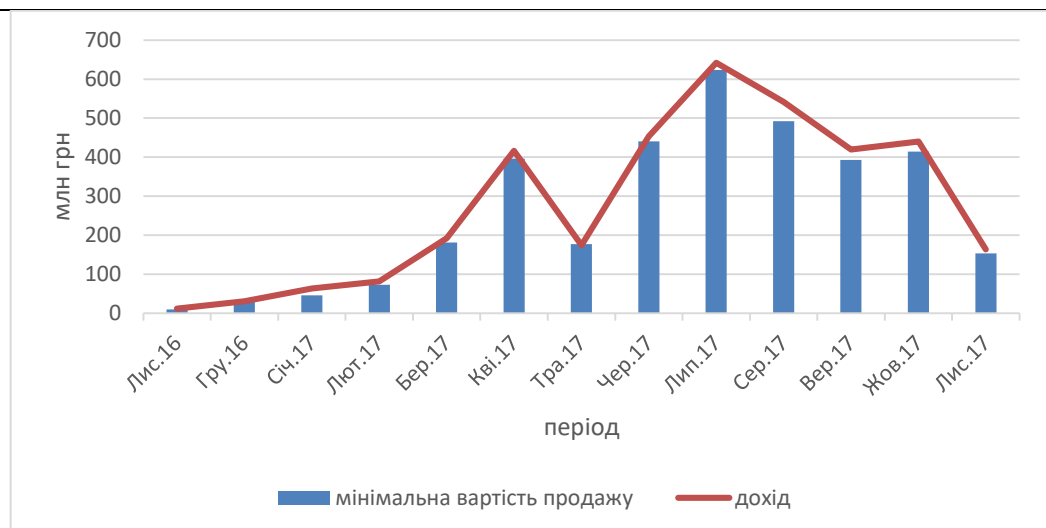

Джерело:
дані порталу
<http://bi.prozorro.sale>.

²² Показники системи «ProZorro.Продажі». Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://bi.prozorro.sale/sense/app/eb56633c-c223-45af-8ec9-5b28884eb6a8/sheet/qbatzg/state/analysis>.

Середнє відхилення доходу²³ від мінімальної вартості продажу становить +15,5% (див. рис. 3).

Рис. 3.
Показники мінімальної вартості продажу і доходу по завершених торгах за період з листопада 2015 року по листопад 2017 року

Джерело:
дані порталу
<http://bi.prozorro.sale>.

За голландською системою²⁴ на платформі «Prozorro.Продажі» зареєстровано 2 294 аукціони. 30 жовтня по 21 листопада 2017 року результативно завершилися 54 торги²⁵ на загальну суму 14,52 млн грн.

Проведення аукціонів на платформі «Prozorro.Продажі» відбувається на 51 майданчику²⁶. Для порівняння: Фонд державного майна України проводить аукціони на базі 9 бірж та центрів²⁷.

Таким чином, використання платформи «Prozorro.Продажі» під час приватизації об'єктів малої приватизації дозволить залучити більшу кількість учасників, що збільшить конкуренцію під час продажу і, відповідно, дасть можливість отримати більш конкурентну ціну за об'єкти. Електронна система «Prozorro.Продажі» та велика кількість майданчиків збільшує прозорість роботи системи, а також надає можливість легшого доступу до аукціонів. Система голландських аукціонів дозволить продавати непривабливі об'єкти малої приватизації, вартість яких дуже низька або вартість яких неможливо визначити.

²³ Відповідно до визначення, поданого на платформі «ProZorro.Продажі». Дохід по завершених аукціонах – це сума переможних пропозицій.

²⁴ На відміну від англійських аукціонів (так званих English Forward), де учасники поступово підвищують ціну своєї пропозиції, голландські аукціони працюють на пониження ціни. Під час аукціону ціна автоматично знижується, аж поки хтось з учасників її не зупинить. Це означатиме, що він готовий купити лот за цю суму. Такий тип аукціонів більш ефективний для активів, ринкову ціну яких встановити важко: її визначають учасники. Голландські лоти дозволяють продавати набагато швидше: під час звичайного аукціону продаж об'єкта може затягнутися на 6-7 місяців, за голландською системою – 1 день. (Що таке «голландські аукціони»? Отримано 5 грудня, 2017 з: goo.gl/qfoHzK).

²⁵ Перший заступник міністра економічного розвитку і торгівлі України М. Нефьодов про звіт по «ProZorro.Продажі». Отримано 6 грудня, 2017 з: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1558209854227118&set=a.357818284266287.78240.100001143550248&type=3>.

²⁶ Як відбуваються аукціони в системі «ProZorro.Продажі»? Отримано 5 грудня, 2017 з: <https://prozorro.sale/pokupcyam>.

²⁷ Контакти бірж та центрів розміщені на офіційному сайті Фонду державного майна України. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-privatization-stockexchanges-contacts.html>.

Визначення груп приватизації

Відповідно до ст. 5¹ Закону України №2163-ХІІ «Про приватизацію державного майна» від 4 березня 1992 року об'єкти приватизації класифікуються за групами А, В, Г, Д, Е, Ж²⁸.

Група А – єдині майнові комплекси державних підприємств, їх структурних підрозділів, які можуть бути виділені в самостійні суб'єкти господарювання – юридичні особи (у тому числі ті, що передані в оренду, перебувають у процесі реструктуризації), на яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік не перевищує 100 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за такий період не перевищує 70 млн грн та/або вартості майна яких недостатньо для формування статутного капіталу господарського товариства, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані; окреме індивідуально визначене майно, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких таке майно розташовано.

Окремим індивідуально визначеним майном вважається рухоме та нерухоме майно державних підприємств (у тому числі будівлі, споруди, нежитлові приміщення), майно, що залишилося після закінчення процедури ліквідації державних підприємств, визнаних банкрутами; майно підприємств, що ліквідуються за рішенням органу, уповноваженого управляти державним майном; майно державних підприємств, що не були продані як єдині майнові комплекси; державне майно, що не ввійшло до статутного капіталу господарських товариств.

Група В – єдині майнові комплекси державних підприємств (у тому числі ті, що передані в оренду), їх структурних підрозділів, на яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік перевищує 100 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за такий період перевищує 70 млн грн та/або вартість майна яких достатня для формування статутного капіталу акціонерного товариства, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані; акції акціонерного товариства, утвореного в процесі приватизації та корпоратизації (окрім об'єктів групи Г); єдині майнові комплекси підприємств і організацій сільського, рибного господарства та агропромислового комплексу незалежно від вартості майна та середньооблікової чисельності працівників, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані.

Група Г – єдині майнові комплекси державних підприємств та акції акціонерних товариств, які на момент прийняття рішення про приватизацію (продаж) мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави або ознаки домінування на загальнодержавному ринку товарів (робіт, послуг), підприємств оборонно-промислового комплексу, а також об'єкти, визначені уповноваженими органами управління як такі, що потребують застосування індивідуального підходу до приватизації (такі, що мають унікальні виробництва, використовують рідкісні ресурси

²⁸ Закон України №2163-ХІІ «Про приватизацію державного майна» від 4 березня 1992 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2163-12>.

(нематеріальні активи, ноу-хау, включаючи науково-дослідні та проектно-конструкторські організації та установи, які відповідають таким вимогам).

Підприємством, що має ознаки домінування на загальнодержавному ринку товарів (робіт, послуг), вважається підприємство, яке має частку на загальнодержавному ринку товарів (робіт, послуг), що перевищує 35%, або разом з одним або двома іншими підприємствами має на такому ринку сукупну частку, що перевищує 50%, або не більш ніж з чотирма іншими підприємствами має на такому ринку сукупну частку, що перевищує 70%.

Група Д – об'єкти незавершеного будівництва (будівлі, споруди, передавальні пристрої, які не введені в експлуатацію), законсервовані об'єкти, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані.

Група Е – акції (частки, паї), що належать державі в статутному капіталі господарських товариств, інших господарських організацій і підприємств, заснованих на базі об'єднання майна різних форм власності та розташованих на території України або за її межами.

Група Ж – об'єкти соціально-культурного призначення, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані, окрім тих, що не підлягають приватизації.

До об'єктів соціально-культурного призначення належать об'єкти освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту, туризму, мистецтва і преси, телебачення, радіомовлення, видавничої справи; санаторно-курортні заклади, будинки і табори відпочинку, профілакторії; інші об'єкти, призначені для задоволення соціальних та культурних потреб громадян незалежно від вартості майна; об'єкти соціально-культурного призначення, що не включені до статутного капіталу господарських товариств, перебувають на балансі підприємств, якщо такі об'єкти не включено до складу майна, що передається у комунальну власність.

Звіт про приватизацію за 9 місяців 2017 року

Законом України №1801-VIII «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21 грудня 2016 року для Фонду державного майна України встановлено завдання з надходження коштів від приватизації державного майна до державного бюджету обсягом 17,1 млрд грн (Додаток 2. Фінансування Державного бюджету України на 2017 рік).

Протягом третього кварталу 2017 року ситуація в приватизації дещо змінилася. Так, у звіті ФДМУ за 9 місяців 2017 року²⁹ зазначено, що від продажу державного майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних з процесом приватизації, до загального фонду державного бюджету перераховано 3 302,752 млн грн, що становить 19,3% від запланованого. Це найвищий показник, починаючи з 2012 року. Такий відсоток надходжень забезпечив продаж пакетів акцій енергетичних компаній, а саме: ПАТ «Київенерго», ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго», ПАТ «ДТЕК Західенерго», ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго» – на 3,054 млрд грн.

Окрім того, від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них, що перебувають у державній власності, на яких розташовані об'єкти, що підлягали приватизації, надійшло та перераховано до загального фонду державного бюджету 2,4 млн. грн. За 9 місяців 2016 року до загального фонду державного бюджету від продажу державного майна було перераховано 72,856 млн грн. Також від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них, що перебувають у державній власності, на яких розташовані об'єкти, що підлягали приватизації, до загального фонду державного бюджету перераховано 3,5865 млн грн.

Протягом року планується забезпечити надходження до державного бюджету від продажу об'єктів груп А, Д та Ж 82,398 млн грн, у тому числі 8,015 млн грн – від продажу земельних ділянок. Загалом до продажу в 2017 році пропонуватиметься 258 об'єктів, з них 104 – об'єкти разом із земельними ділянками.

Об'єкти малої приватизації зможуть бути реалізовані за допомогою відкритих аукціонів онлайн, як це, наприклад, уже зараз відбувається з активами неплатоспроможних банків та непрофільними активами державних підприємств на «ProZorro.Продажі». Стартовою ціною буде чиста вартість активів (вартість активів мінус зобов'язання), або 1 гривня, якщо чиста вартість від'ємна. Аукціон відбуватиметься в три етапи з підвищенням ставок.

Орієнтовний перелік об'єктів державної власності груп А, Д, Ж, у тому числі разом із земельними ділянками, які пропонуватимуться до продажу у 2017 році, затверджений наказом №135 Фонду державного майна України від 30 січня 2017 року, а також надається у Відомостях приватизації³⁰ №10 (1030) від 8 лютого 2017 року³¹. До цього переліку ввійшло близько 270 об'єктів. Більшість з них – окреме індивідуально визначене майно, усього 141 об'єкт. До продажу також пропонуватимуться 20 єдиних майнових комплексів, 71 недобудова та 26 об'єктів соціальної сфери.

²⁹ Аналітична довідка про роботу Фонду державного майна України та хід виконання Державної програми приватизації за 9 місяців 2017 року. Отримано 4 грудня, 2017 з: http://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/andov-9-2017_11836.pdf.

³⁰ Додаток до «Державного інформаційного бюлетеня про приватизацію» Відомості приватизації №10 від 8 лютого 2017 року. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/1-8-vidomosti-n10--1030-9992.pdf>.

³¹ Орієнтовний перелік об'єктів державної власності груп А, Д, Ж, у тому числі разом із земельними ділянками, які пропонуватимуться до продажу у 2017 році (затверджений Наказом №135 Фонду державного майна України від 30 січня 2017 року). Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://www.spfu.gov.ua/userfiles/files/perelik2017.pdf>.

Таблиця 1

Порівняльні показники³² процесу приватизації за 9 місяців 2017 року

	1 півріччя			9 місяців			Рік	
	2017	2016	2015	2017	2016	2015	2016	2015
Державну форму власності змінили, у т. ч. об'єкти:	83	63	42	119	90	78	139	117
<i>групи А</i>	64	48	32	90	73	52		
<i>групи В, Г</i>	7	3	1	7	3	6		
<i>групи Д</i>	5	11	5	10	11	13		
<i>групи Е</i>	3		1	5	1	1		
<i>групи Ж</i>	4	1	3	7	2	6		
Змінили комунальну форму власності, з яких об'єкти:	244	137	302	348	206	426	407	665
<i>групи А</i>	243	135	301	347	204	424		
<i>групи Д</i>		2	1		2	1		
<i>групи Ж</i>	1			1		1		
До загального фонду державного бюджету перераховано, млн грн	110,8	42,0	116,8	3302,8	72,9	126,8	188,9	151,5
Надходження від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення до загального фонду державного бюджету, млн грн	1,7	2,6	0,3	2,4	3,6	1,4	4,3	5,0
Кількість приватизованих об'єктів державної власності груп А, Д, Ж, у т. ч.:	73	60	40	107	86	71	135	109
<i>разом із земельними ділянками</i>	8	8	6	19	10	14	16	23
Надходження коштів від продажу об'єктів груп А, Д, Ж, млн грн, у т. ч.:	80,6	46,5	12,1	102,5	59,6	27,6	168,4	45,5
<i>від продажу земельних ділянок</i>	1,7	2,7	0,261	2,7	2,9	1,4	3,5	5,2
Група А								
Приватизовано, у т. ч.	64	48	32	90	73	52	114	82
<i>разом із земельними ділянками</i>	5	3	3	12	5	5	8	11
Надходження, млн грн, у т. ч.	29,9	37,5	9,7	49,1	50,3	18,1	159,7	34,2
<i>від продажу земельних ділянок</i>	1,3	1,0	0,076	1,9	1,2	0,138	1,4	3,3
Група Д								
Приватизовано, у т. ч.	5	11	5	10	11	13	18	18
<i>разом із земельними ділянками</i>	2	5	2	5	5	7	8	10
Надходження, млн грн, у т. ч.	1,5	8,8	2,1	2,5	86,6	6,7	10,9	7,7
<i>від продажу земельних ділянок</i>	0,343	1,71	0,176	0,653	1,7	1,2	2,2	1,8
Група Ж								
Приватизовано, у т. ч.	4	1	3	7	2	6	3	9
<i>разом із земельними ділянками</i>	1		1	2		2		2
Надходження, млн грн, у т. ч.	49,1	0,147	0,292	50,9	0,772	2,8	0,838	3,6
<i>від продажу земельних ділянок, тис. грн</i>	48,12		9,02	83,33		40,59		40,59

³² Інформація із звітів ФДМУ за відповідні періоди. Отримано 5 грудня, 2017 з: <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-reports.html?page=2&per-page=10>.